

Köszöntő

a „Szférák között: Művészet és tudomány” című kiállítás megnyitóján

(2025. január 23. Várkert Bazár)

„Nemcsak a tudomány különféle ágai tartoznak össze, hanem a tudomány és a művészet sem lehet el egymás nélkül. A tudós annál különb, minél több van benne a művészből és viszont. Intuíció, fantázia nélkül a tudós legfeljebb téglahordója lehet tudományának. A művész pedig szoros belső rend, szerkesztő logika nélkül megreked a művészet peremén.”

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Kodály Zoltán fogalmazta meg a most idézett gondolatokat egy beszédében, amelyet a Magyar Tudományos Akadémia elnökeként mondott. Kodály hiteles forrás, hiszen művész és tudós volt egy személyben. Tapasztalata volt arról, hogy a világ titkainak tudományos megismerése nem csak az értelem dolga – és hogy a művészet sem csupán az érzelmek és impulzusok világa.

A tudományos munkában részt vesz a kutató egész lénye, hiszen „intuíció és fantázia nélkül” tudományos munkánk csupán „téglahordás” volna. Ha pedig a művész a benne élő intuitív energiákat nem fegyelmezi, ha nem vállalja a gyakorlást, a „téglahordást”, nem tud minőségit alkotni. Így van a képzőművészetben, ahol a művész anyaga az akril, fa, olaj, vászon, merített papír, üveg, szilikon, textil, gumicső, fémforgács, alumínium, autófesték, tempera, réz, porcelán, zománc, vinil vagy épp színes ceruza – hogy a ma este kiállított alkotások közül csak néhányat említsek.

A most megnyíló kiállítás szép példája annak, hogy művészet és tudomány nem ellentétei, hanem kiegészítői egymásnak. Míg a tudomány az anyagi világot, a számunkra látható vagy műszerekkel érzékelhető folyamatokat vizsgálja, addig a művészet anyaggá tesz, megformál valamit, ami legtöbbször nem látható, de érzelmeink, emberi sorsunk mélyén érzékelhetően feszít bennünket. E komplementer viszony mellett pedig hasonlóság is van, művész és tudós között. Mindkettő a dolgok mélyén rejlő igazságot keresi.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Ez a kiállítás szép alkalom arra, hogy ismét felfedezzük művészet és tudomány rokonságát. A kiállított alkotások érintik a hullámtan és a fényfizika, a biológia, a kémia, a műszaki tudományok, az informatika, az építészet, a matematika és a nyelvtudomány területét. Vagy mondhatjuk úgy, hogy mindezek szféráját - ahogy a kiállítás címében is benne van.

Kedves megjelentek!

A Magyar Tudományos Akadémia idén ünnepli alapításának 200. évfordulóját. Megtiszteltetés számunkra, hogy a *Szférák között* című kiállítás létrehozói erre is gondoltak, és a jubileumhoz kapcsolódó Magyar Tudomány Évére. Az Akadémia ugyanis nemcsak a tudósoké, hanem – éppen úgy, ahogy a művészet – minden emberé.

Köszönjük a kiállítás szervezőinek, rendezőinek, hogy létrehozták ezt a szép és elgondolkodtató alkotásokat bemutató tárlatot.

Kétszáz évvel ezelőtti alapításakor a Magyar Tudományos Akadémia Alapszabályának első pontja szerint az intézmény feladata „*a tudományok és a szép művészségek honni nyelven*” való művelése volt. Így az Akadémia írókat, művészeket és építészeket is tagjai közé fogadott. Elég a képzőművészek közül Barabás Miklóstra, Benczúr Gyulára vagy Ferenczy Istvánra gondolnunk.

1992-ben tudomány és művészet közös rangjának alapgondolatához visszatérve jött létre a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia (SZIMA), mint az MTA önálló, társult intézménye. 1994-ben pedig létrehozta az MTA a Művészeti Gyűjteményét, amely olyan műalkotásokat tartalmaz, amelyek intézménytörténeti jelentőségükön túl a magyar művészettörténet jelentős alkotásai is egyben.

Az Akadémia megalapításának 200. jubileumához és a Magyar Tudomány Évéhez kapcsolódva több kiállítás is látható lesz: az egyik május elején a Nemzeti Múzeumban nyílik, novembertől pedig az Akadémia Székházának 3. emeletének felújított képtárában kerülnek ismét bemutatásra az Akadémia Művészeti Gyűjteményének legbecsesebb darabjai. Szeretettel várjuk ezekre a kiállításainkra

Mindnyájukat, hiszen – ha másként is, mint itt ma, de – valamiképp ezeken a kiállításokon is művészet és tudomány kapcsolódik majd egymáshoz.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Köszöntöm végén szeretnék visszatérni a „szférák közé”, a „szférák zenéje” kapcsán, amiből egyéni hangú ízelítőt kaptunk pár perce Farkas Izsák hegedűművésztől.

A nyitóünnepség előtt módom volt megnézni a kiállítást, és a sok izgalmas műtárgy között láttam Kóródi Zsuzsanna Möbius című alkotásait. A jelenlévők bizonyára jól ismerik a Möbius-szalagot, ezt a paradox alakzatot, ami egy olyan kétdimenziós felület, amely kétoldalúnak tetszik, holott valójában csak egyetlen oldala van. Ez a rejtélyes és szép alakzat nem véletlenül ihletett meg számtalan képzőművészt, sőt az egyik legnagyobb zeneszerző, Johann Sebastian Bach fűgái is kapcsolatba hozhatók vele, ami az ő idejében még nem is volt ismert. A *Musikalisches Opfer* „rák-kánonként” ismert darabjában ugyanis hallható, hogy az egyik szólam az elejéről, a másik pedig a végéről kezdi ugyanazt a témát, egy időben.

Mindez jelképezheti mindannyiunk – művészek és tudósok - számára a változásra való fogékonyságot, az új utak keresését, és azt is jelentheti, hogy olyan dolgok kapcsolódnak össze, amelyek ellentétesnek látszanak, bár határosak egymással, és nem léteznek a másiktól elválasztva.

Így mindez igaz a most nyíló kiállításra is.

Köszönöm az alkotók művészi munkáját, és köszönöm megtisztelő figyelmüket!